

Οἱ ἄνεμοι οὗτοι παύουσιν ἢ διὰ ῥαγδαίας βροχῆς, ἢ διὰ χιόνος ἐπισυμβαιούσης σχεδὸν αἰφνιδίως.

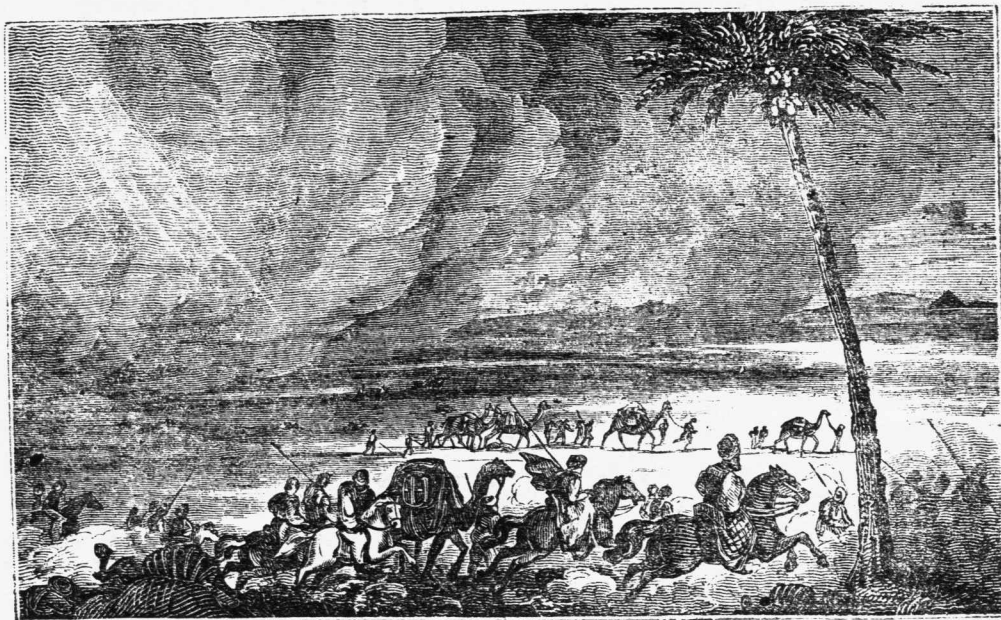
Ὁ παγετὸς καλύπτει ὅλους τοὺς βορείους κόλπους καὶ λιμένας τῆς Κασπίας τὸν χειμῶνα· τὰ διὰ τὸν νότον προωρισμένα πλοῖα ἀποπλέουσιν ἐκεῖθεν περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ὀκτωβρίου, διὰ τὸν φόβον μὴ, πηχθέντων τῶν ὑδάτων, βιασθῶσι νὰ διαχειμάσωσιν ἐκεῖ. Εἰς δὲ τὰ μεσημβρινὰ μέρη, καθὼ εὐκραῖ, τὸ πάθος ἐλλείπει ὀλοτελῶς· ἀλλ' αἱ βροχαὶ εἶναι συνεχέστεραι παρ' εἰς οἰονδήποτ' ἄλλο μέρος τῆς Περσίας καὶ κεντρικῆς Ἀσίας.

Ἄπειρον πλῆθος θαλασσίων πτηνῶν ποιότητων ποι-

κίλων καλύπτει τὰς ἀμμώδεις ἀκτὰς τῆς εὐμεγέθους ταύτης λίμνης. Μυριάδες θαλασσοκόρακων καὶ στίφη πυκνὰ πελεκάνων καὶ λάρων περιίπτανται εἰς τὰ παραιγιάλια, ἐνασχολούμενα εἰς τὴν ἀλιεῖαν ὀφάρων, τὰ ὁποῖα, ὠθούμενα ἀπὸ τὰ κύματα ἐπὶ τῆς ἄμμου, παρέχουσιν εὐχρηστικὴν τροφήν εἰς τὰ ἀδδηνάγα ταῦτα ἕρνεα. Οἱ δὲ κόλποι, λιμένες, καὶ τὰ λιμνία γέμουσιν ἀπὸ νήσους, χῆνας, καὶ κύκνους ἀγρίους, καὶ διάφορα ἄλλα ἐνυδρά πτηνὰ, ἅπερ, διωκόμενα ἀπὸ τὰ πάγητα τοῦ ἀρκτικοῦ πόλου καὶ τῆς Σιβηρίας, ἀποδημοῦσιν ἐτησίως εἰς εὐκραεστέρας ζώνας.

Ἔπεται συνέχεια.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΕΡΗΜΟΣ ΣΑΧΑΡΑ.

Ἄνεμοταραχή ἐν Ἀμμώδει Ἐρήμῳ.

Ἡ ἈΧΑΝΗΣ ἔρημος, ἡ ὀνομαζομένη Σαχάρα, κατέχει τὰ κεντρικὰ μέρη τῆς βορείου Ἀφρικῆς. Τὴν πρὸς δυσμὰς ἐσχατιὰν αὐτῆς βρέχουσι τὰ ὕδατα τοῦ Ἀτλαντικοῦ· ἐκτεινομένη δὲ πρὸς ἀνατολὰς σχεδὸν καθ' ὅλον τὸ πλάτος τῆς Ἀφρικῆς, χωρίζεται ἀπὸ τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν μόνον διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Νείλου καὶ τῆς παρακειμένης πετρώδους χώρας. Τὰ βόρεια καὶ νότια σύνορά της εἶναι ἀτελῶς ἐγνωσμένα· ἐκ τῶν πιθανωτέρων ὁμως ὑπολογισμῶν φαίνεται ὅτι ἡ ἀπὸ βορρᾶ εἰς νότον ἑκτασις αὐτῆς εἶναι κατὰ μέσον ὅρον 960 Ἀγγλικῶν μιλίων· ἡ δ' ἀπὸ δυσμῶν εἰς ἀνατολὰς, περίπου 2650 Ἀγγλικῶν μιλίων. Ἡ Σαχάρα ἐντὸς τῶν ὁρίων τούτων περιέχει 2,500,000 τετραγωνικὰ μίλια, καὶ κατὰ συνέπειαν ὑπερβαίνει κατὰ τὸ μέγεθος δύο τριτημόρια τῆς Εὐρώπης.

Ἡ Σαχάρα εἶναι μὲν ἔρημος, ἀλλ' οὐχί, ὥς κοινῶς νομίζεται, κεκαλυμμένη πανταχοῦ ἀπὸ λεπτὴν καὶ κινουμένην ἄμμον. Ὑπάρχουσι μὲν περιοχαὶ ἀρκετῆς ἐκτάσεως, ἐσκεπασμένοι καθ' ὅλην αὐτῶν τὴν ἐπιφάνειαν μὲ παχὺ στρώμα λεπτῆς καὶ κινουμένης ἄμμου, καὶ μὲ χαμηλοὺς ἀμμώδεις λόφους· ἀλλὰ τὸ πλεῖστον μέρος αὐτῆς συνίσταται ἀπὸ σταθερὰν γῆν, πολλαχοῦ μὲν συγκειμένην ἀπὸ σκληρυνθεῖσαν ἄμμον, ἄλλου δὲ ἀπὸ ἀμμόπετραν. Ἡ ἐπιφάνεια τινῶν μερῶν συνίσταται ἀπὸ κοκκωτοὺς βράχους. Πανταχοῦ ὁμως ἐπικρατεῖ παντελῆς σχεδὸν ἀκαρπία. Ἀληθεύει μὲν ὅτι εὐρίσκονται περιοχαὶ κεκαλυμμένοι ἀπὸ θάμνους καὶ τινα χόρτον, ἀλλ' αὗται εἶναι καὶ ὀλίγοι τὸν ἀριθμὸν, καὶ μικραὶ τὴν ἑκτασιν. Προέρχεται δὲ ἡ γενικὴ αὕτη ἀκαρ-

πία ἀπὸ τὴν ξηρότητα τῆς ἀτμοσφαίρας. Ἡ Σαχάρα κείται κατὰ τὸ μέρος τῆς γῆς, τὸ διαχωρίζον τοὺς τόπους τῶν χειμερινῶν βροχῶν ἀπὸ τοὺς τῶν θερινῶν βροχῶν, καὶ δὲν μετέχει οὐδ' ἀπ' ἐκείνας οὐδ' ἀπὸ ταύτας. Εἰς τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἀχανοῦς ταύτης χώρας οὐδέποτε πίπτει ῥανίς βροχῆς, νὰ ἀναψύξη τὸ αὐχμηρὸν ἔδαφος· καὶ εἰς ἐκείνας δὲ τὰς περιοχάς, αἵτινες πλησιάζουν εἰς τοὺς ἀφθονίαν βροχῶν ἔχοντας τόπους, ὀλίγαι μόνον βροχαὶ συμβαίνουν κατὰ τὸν Αὐγουστον καὶ Σεπτέμβριον, καὶ αὗται οὐχὶ κατὰ πᾶν ἔτος. Ἡ ἀνομβρία αὕτη καθιστᾷ ὁλόκληρον τὴν χώραν ἀνάρμοστον εἰς πᾶν εἶδος καλλιιεργείας, ἀλλ' ὅχι καὶ ἀοίκητον, ἐπειδὴ τὰ χαμηλότερα μέρη περιέχουσι πολλὰ φρέατα, ἐγγὺς τῶν ὁποίων χόρτος καὶ θάμνοι καλύπτουσι τὴν γῆν, νομὴν παρέχοντα εἰς καμήλους, αἴγας, καὶ πρόβατα. Τὰ ζῶα ταῦτα διατρέφουσι τὰς νομαδικὰς φυλάς, αἵτινες περιπλανῶνται εἰς τὴν ἄπειρον ταύτην ἐρημίαν. Ὀδοιπόροι, τὴν χώραν ταύτην διαβαίνοντες, ὑπόκεινται εἰς πολλοὺς κινδύνους, καὶ ἐκ τῆς φύσεως τοῦ τόπου, καὶ ἐκ τοῦ χαρακτῆρος τῶν κατοίκων. Μολονότι αἱ κάμηλοι εὐρίσκουσι τῇδε κάκεισε θάμνους ἢ χόρτον πρὸς θεραπείαν τῆς πείνης των, ἀνθρωπίνῃ ὁμως τροφῇ δὲν εὐρίσκεται εἰς κανὲν μέρος τοῦ δρόμου, ὅστις ὑπερβαίνει 1000 μίλια κατὰ τὸ μῆκος. Τὰ πάντα πρέπει νὰ φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ ὁ Ὀδοιπός. Τὰ φρέατα ποτίμου ὕδατος ἀπέχουν ἀπ' ἀλλήλων δεκαήμερον ὁδοιπορίαν, καὶ ἔτι μᾶλλον ἐνίοτε. Ὅθεν ὁ ἐν τῇ ἐρήμῳ Ὀδοιπορῶν ἀνάγκη πᾶσα νὰ ἐφοδιάζεται ἀπὸ τοσοῦτον ὕδωρ, ὅσον ἀπαιτεῖται πρὸς ἀνάλωσιν αὐτοῦ, μέχρις οὗ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ προτεγὲς φρέαρ· ἂν δ' ὁ καιρὸς ᾗται αὐχμηρότερος καὶ θερμότερος παρὰ τὸ σῆνηθες, τὸ φρέαρ ξηραίνεται, καὶ κινδυνεύει τὰ μέγιστα ν' ἀπολεσθῇ ἀπὸ τὴν δίψαν. Ἄν χάσῃ τὸν δρόμον του ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὁ θάνατος εἶναι ἀναπόφευκτος. Εἰς τὰς περιοχὰς ἐκεῖνας, αἵτινες καλύπτονται ἀπὸ λεπτὴν καὶ κινουμένην ἄμμου, οἱ ἀνεμοστρόβιλοι πνέουσι πολλάκις σφοδρότατοι, ἀνεγείρουσι μέγα μέρος τῆς ἄμμου εἰς ἱκανὸν ὕψος, καὶ ἀποθέτουσι πάλιν αὐτὸ εἰς ἀπόστημά τι. Τοιαῦται στῆλαι ἄμμου κατέχουσιν πολλὰ κισθάνια. Οἱ κάτοικοι τῆς ἐρήμου διάγουσι πλανήτιδα ζωὴν, καὶ, ὡς ὅλαι αἱ νομαδικαὶ φυλαὶ, προσβάλλουσι τὸν Ὀδοιπὸρον, ἀφαιροῦσι τὰς πραγματείας του, καὶ ὑποδουλώνουσιν αὐτόν. Μ' ὅλους τοὺς κινδύνους τούτους, ἐτησίως διέρχονται τὴν Σαχάραν διάφορα κισθάνια, ἐνεργοῦντα τὸ μεταξὺ Σουδάν καὶ τῶν ἐπὶ τῆς Μεσογείου χωρῶν ἐμπόριον.

Τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς Σαχάρας, καλούμενον καὶ Λιβυκὴ ἐρημος ὑπὸ τῶν γεωγράφων, περιέχει ἀρκετὰς αὐάσεις ἢ ὀάσεις, αἵτινες διατρέφουσι μέ-

τριον πληθυσμόν. Εἰς σχεδὸν ὅλας εὐρίσκονται ἐκτεταμένοι φοινικῶνες, καὶ ἄγροὶ παράγοντες εἶδος τι μελίνης.

Τὰ ἡμέρα ζῶα τῆς ἐρήμου εἶναι ἡ κάμηλος, ἡ αἰξ, τὸ πρόβατον, μικρὸς τις μέλας βοῦς, καὶ ὁ ἵππος· τὰ δὲ ἄγρια, ὁ λέων, ὁ πάνθηρ, ἡ στρουθοκάμηλος, ἡ δορκάς, καὶ ἄλλα· ὅφεις προσέτι εὐρίσκονται ἐν ἀφθονίᾳ. Αἱ στρουθοκάμηλοι εἶναι ἀάμπολλαι, καὶ τὰ πτερά των συνιστῶσιν ἀξιόλογον εἶδος ἐμπορίου. Ἐκ τῶν ἀγρίων φυτῶν τῆς ἐρήμου τὸ κυριώτερον εἶναι ἀκανθῶδες τι αἰεθαλές, φυόμενον εἰς πολλὰ μέρη ἐν τῇ ἄμμῳ, καὶ τρωγόμενον εὐχαρίστως ὑπὸ τῶν καμήλων. Πρὸς τὴν νοτιοδυτικὴν κόγχην τῆς Σαχάρας εὐρίσκονται ἐκτεταμένα ὀάση ἀκακιδῶν, ἐξ ὧν λαμβάνεται τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ κόμμεως, τοῦ ἀναλισκόμενου ἐν Εὐρώπῃ ὑπὸ τὸ ὄνομα Κόμμι Ἀραβικόν. Ἄλας εἶναι τὸ κυριώτερον ὀρυκτὸν προϊόν τῆς ἐρήμου, ἐξαγόμενον ἐν ἀφθονίᾳ εἰς τὰς πρὸς νότον αὐτῆς χώρας, τὰς καλουμένας Σουδάν. Εὐρίσκεται προσέτι εἰς τινα μέρη καὶ σιδηροῦχος γῆ.

Εἰς τὸ ἐνδότερον ὁ ἀνεμὸς πνέει σχεδὸν ἀδιακόπως ἐξ ἀνατολῶν, καὶ τὴν μὲν ἡμέραν εἶναι πολλάκις σφοδρότατος, τὴν δὲ νύκτα γαληνῆ. Ὁ δυνατὸς ἀνεμὸς μετριάξει τὴν θερμότητα τοῦ φλογεροῦ ἡλίου, καὶ ἐντεῦθεν αἱ νύκτες εἶναι συνήθως μᾶλλον ἀνυπόφοροι παρὰ τὰς ἡμέρας. Οἱ ἀνεμοστρόβιλοι, ὡς προείπομεν, ἀνυψοῦσι πολλάκις στήλας ἄμμου, αἵτινες πληροῦσι τὸν ἀέρα, καὶ καταπλακόνουν ἐνίοτε τοὺς Ὀδοιπόρους. Εἰς προφύλαξιν πίπτουν οὗτοι πρηνεῖς, καλύπτοντες τὸ πρόσωπον, καὶ κλείοντες τὸ στόμα καὶ τοὺς ὀφθαλμούς· αἱ κάμηλοι αὐτομάτως χώνουσι τὰς ῥίνας αὐτῶν εἰς τὴν ἄμμον· οἱ δὲ ἵπποι, ὅσοι δὲν ἔμαθον ἐκ πείρας ἢ δὲν ἐγυμνάσθησαν νὰ λαμβάνωσι τὴν αὐτὴν προφύλαξιν, πάσχουσι δεινῶς. «Μία ἐκ τῶν μεγίστων ἀπὸ τὰς στήλας ταύτας τῆς ἄμμου,» λέγει ὁ τὴν Σαχάραν διελθὼν Γάλλος περιηγητὴς Καλλιέ, «ἔφθασε πρὸς ἡμᾶς ἐσκηνωμένους, ἀνέτρεψεν ὅλας τὰς σκηνάς, καὶ περιστροφίλισα ἡμᾶς ὡς ἄχυρα, ἔρριψε τὸν ἕνα ἐπὶ τοῦ ἄλλου μετὰ τὴν μεγαλητέραν σύγχυσιν. Ἦγνοοῦμεν ποῦ εὐρισκόμεθα, καὶ οὐδὲ τὸ πλησιέστατον ἀντικείμενον διεκρίνομεν. Ἡ ἄμμος περιετύλιξεν ἡμᾶς ἐν σκότει ὡς ὁμίχλῃ, καὶ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ ἐφαινοντο συγκεχυμένα καὶ συνενωμένα. Ἐνὸς διήρκει ἡ φοβερά αὕτη ἀνεμοταραχὴ, ἐμένομεν ἐκτεταμένοι ἐπὶ τοῦ ἔδαφους, ἀκίνητοι, θνήσκοντες ἀπὸ τὴν δίψαν, καιόμενοι ὑπὸ τῆς ἄμμου, καὶ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου τυπτόμενοι. Οὐδὲν ὁμως ὑπεφέρομεν ἀπὸ τὸν ἥλιον, τοῦ ὁποίου ὁ δίσκος, κεκρυμμένος σχεδὸν ὑπὸ τοῦ νέφους τῆς ἄμμου, ἐφαίνετο ἀμαυρὸς, καὶ στερημένος τῶν ἀκτίνων του.»